

Per Urales ad Orientem
Iter polyphonicum multilingue

Festschrift tillägnad Juha Janhunen på hans sextioårsdag den 12 februari 2012
Edited by Tiina Hyytiäinen – Lotta Jalava – Janne Saarikivi – Erika Sandman.
Suomalais-Ugrilaisen Seuran Toimituksia 264.
Suomalais-Ugrilainen Seura, Helsinki 2012. 542 o.

Juha Janhunen, a kelet-ázsiai nyelvek és kultúrák professzora, a Helsinki Egyetem Ázsiai és Afrikai Intézetének egyetemi tanára, az Academia Europaea, a Royal Asiatic Society London tagja, a Magyar Tudományos Akadémia I. Osztályának tiszteleti tagja, a Belső-Mongóliai Egyetem tiszteletbeli professzora és egyéb tudományos társaságok tagja 2012. február 12-én töltötte be hatvanadik életévét, mely alkalomból a helsinki Finnugor Társaság a pályatársak, barátok és kollégák cikkeit magába foglaló reprezentatív emlékkönyvvel köszöntötte a jubiléumát.

Míthogy az ünnepelt az összehasonlító nyelvtudomány és etnohistoria (uralisztika és altajisztika) területén belül a történeti nyelvtudomány, filológia és leíró nyelvészet számos ágában (általános nyelvészet, általános észak-ázsiai/szibériai összehasonlító nyelvészet, általános uralisztika, szamojedológia, összehasonlító altaji és közép-ázsiai nyelvészet, turkológia, mongolisztika, tunguzológia, mandzsu nyelvészet és történelem, általános kelet-ázsiai nyelvészet, japonológia és koreanisztika, sinológia, tibeti és tangut nyelv- és művelődéstörténet, kisebbségi nyelvek, nyelvi kisebbségi jogok, veszélyeztetett nyelvek, vallás és mitológia, tudománytörténet) alkotott maradandót, az őt köszöntő, Eurázsia legfontosabb tudományos központjait képviselő kortárs kutatók munkái is kellően sokszínűek.

A cím – Az Urálon át Kelet irányába – már önmagában is a nyelvek és kultúrák sokféleségének megjelenítését ígéri. A szerkesztők a Tabula gratulatoria, a tartalomjegyzék és az angol nyelvű életrajzi áttekintés (VII–XXVII) valamint a tematikusan szerkesztett publikációs jegyzék (507–542) közötti terjedelemben mind a téma, mind a nyelvi kivitelezés tekintetében teljesen szabad kezet adtak a szerzőknek, sőt az alcímbe is megfogalmazták a soknyelvűség harmóniája iránti igényt. (A soknyelvűség harmóniája mint ideális állapot Juha Janhunen világfelfogásának meghatározó része.) Így aztán a kötetben angol, cseh, finn, francia, magyar, mongol, német, orosz és svéd nyelvű cikkek jelentek meg, de a könyv az írástípusok tekintetében sem csak a hagyományos latin- és cirill betűs ábécét vonultatja fel: a 279. és 286. oldal között ojrát írású cikket közöl. Ez az archaikus ujgur-mongol hagyományokon nyugvó írás a Kínában („Belső-Mongóliában”) élő mongolok körében mai napig használatos, sőt nemzeti identitásuk hordozója.

Tartalmi tekintetben a 45 cikkből álló kötetben a következő kilenc tudományterület van képviselve: finnugrisztika, finn tudománytörténet, szamojedológia, mongolisztika, tunguzológia, kaukazológia, paleoszibériai nyelvészet, kelet-ázsiai tanulmányok, nyelvi kapcsolatok. Az alábbiakban a felsorolt tudományterületek szerint mutatom be a kötet tartalmát – szükségszerűen tömörítve.

A **finnugrisztikát** hat nyelvészeti, egy irodalmi és egy néprajzi témájú cikk képviseli.

Bakró-Nagy Marianne „A manysi veláris nazális tipológiájához” című elemzésében (17–23) az η viselkedését a szótag perem elemei pozícióinak vizsgálatával Anderson kutatásaira támaszkodva mutatja be. Megállapítja, hogy az η a manysiban könnyen tipizálható fonotaktikai pozíciói szempontjából. Az elért részeredményt további felhasználásra ajánlja a nyugat-szibériai areában.

Csepregi Márta „Akarat, kívánság, képesség, készség, lehetőség kifejezése a szurguti hantiban” (39–52) c. cikkében három névszónak (*kač* ~ *kičom* ’kívánság’, *kim* ’képesség’, *köl* ’tudás’) melléknévi igenevekkel alkotott modális szerkezeit vizsgálja. A cikk értékes adalék a mai szurguti hanti leíró mondatlan eredményeihez.

Honti László „Das Zeitalter und die Entstehung der Personalpronomina mit velaren Vokalen” (121–129) c. cikkében a szerző vitatja Janhunen 1981-es cikkének azon megállapítását, mely szerint a finnugor nyelvek egy részében magas hangrendűként használatos személyes névmásokhoz hasonlóan a mély hangrendű egyes számú személynévmások nem vezethetők le az uráli alapnyelvből. Ismerteti a személynévmások rekonstrukciójának témakörében keletkezett szakirodalmat, és a mély hangrendű személynévmások keletkezési korának jobb eldönthetősége céljából bemutatja a személynévmások rekonstrukcióját az uráli, a finnugor, az ősszamojéd, a finn-permi, az ugor és a permi alapnyelvben, a kései ősfinnben, az őslappban, az ősmordvinban, az őscseremiszenben, az ősvotjákban, az őszürjénben, az őszotjákban, az ősvogulban és az ősmagyarban.

Petri Kallio szintén Juha Janhunen korábbi munkájából (1981) kiindulva veszi újból vizsgálat alá a nem első szótagi magánhangzók vokalizmusának rekonstrukcióját az uráli alapnyelvtől a „ősfinnig” („The non-initial-syllable vowel reductions from Proto-Uralic to Proto-Finnic”, 163–175). A szerző arra a következtetésre jut, hogy a Janhunen által rekonstruált **i* és **i̯* helyett megalapozottabb a **ɨ* és **ɨ̯* feltevése.

Luobbal Sámmol Sámmol Ante (Ante Aikio) az „On Finnic long vowels, Samoyed vowel sequences, and Proto-Uralic **x*” (227–250) c. cikkében – miközben elismeri, hogy a maga idejében Janhunen 1981-es hipotézise a protouráli **x* (ismeretlen fonetikai minőségű fonéma) rekonstrukciójáról jelentős újdonságnak számított – jelentős példaanyagra alapozva felülvizsgálja Janhunen eleméletét. Megállapítja, hogy a) nincs közvetlen megfelelés az ősszamojéd magánhangzó-

szekvenciák és a finn hosszú magánhangzók között; b) a finn „primer” hosszú magánhangzók a vizsgált szavakban másodlagosak; c) a valóságos finn „primer” magánhangzók háttere nem világos; d) a szamojéd magánhangzó-szekvenciáknak többféle eredete mutatható ki, ami hatással van az összehasonlítás végeredményére; e) minthogy nincs közvetlen megfelelés a finn „primer” hosszú magánhangzók és a szamojéd magánhangzó-szekvenciák között, nincs szükség a Janhunen által korábban feltett proto-uráli prekonzonantális helyzetű *x fonéma rekonstrukciójára.

Pekka Sammallahti „On Subglottal Pulses” c. cikkében (359–374) a szótaghatáron megjelenő szubglottális zár kutatástörténetét mutatja be, majd vizsgálja e jelenséget a lapp nyelvjárások és a finn viszonylatában.

Leif Rantala a legkorábbi lapp vers orosz fordítását ill. adaptációját elemzi „Spring min snälla ren på ryska” c. cikkében⁶ (309–318), valamint összeveti a vers orosz, svéd és német fordítását.

Ildikó Lehtinen „Les objets absens des collections de musées. Un exemple: le tablier blanc des Maris” címen publikált cikket⁷ (199–207). A cikk célkitűzése: egy tárgy – a női viselet, melynek része a kötény, de amely a Helsinki Nemzeti Múzeum kiállítási példányán hiányzik – meglétén keresztül meghatározni a mari nép identitását, valamint a néprajz által tükrözött múltbéli és jelen identitást összevetni. A kutatás konklúziója, hogy a kortárs néprajzosok számára a mari női népi viselet egyszerre képvisel nemzeti, helyi és univerzális kultúrát. A néprajzos feladata, hogy megkülönböztesse a kultúra definícióit, vagyis a hagyományos, a kortárs és a posztmodern kultúrafelfogást.

Finn tudománytörténeti témában három cikk jelent meg a kötetben.

Kaisa Häkkinen a „Matthias Alexander Castrén suomenkielentutkijana” c. cikkében (103–114) végigkíséri Castrén rövid életútját (1813–1852), bemutatja a finnugor nyelvtudomány első kiemelkedő tudós személyiségének, a Helsinki Egyetem első hivatalos finn nyelvészprofesszorának a tudományos működését.

Harry Halén, csatlakozva Juha Janhunennek a „Финские контакты Петера Шмидта” c. 2007-es publikációjához „Letters by Peter Schmidt to G. J. Ramstedt” c. cikkében (115–119) négy további, Ramstedt-hez írott levelet közöl a Vlagyivosztoki Orientalisztikai Intézet igazgatójától.

Ilmari Vesterinen a finn orientalista és a japán néprajzos tevékenységéről írt cikket „G. J. Ramstedt, Kunio Yanagita ja muurahaisten ja hämähäkkien nimitykset japanin murteissa” címen (489–495). A két tudós jól ismerte egymást, és nyelvművelési és nyelvújítási kérdésekben hasonló álláspontot képviseltek. A

⁶ Megköszönöm Keresztes Lászlónak, hogy szemlélte számomra a kötet finn és svéd nyelvű cikkeit.

⁷ Köszönöm Marosvári Máriának, hogy a francia nyelvű szöveget értelmezte számomra.

szerző a két tudós hasonló vélekedését egy japán példán (a hangyákról és pókokról szóló tanulmányban) szemlélteti.

A **szamojedológia** kilenc nyelvészeti, két néprajzi és egy régészeti tárgyú publikációval van képviselve a könyvben.

V. Ju. Gusev „О возможных источниках селькупского сочетания *-lč-*: ПС **jw*, **jk*, **jm*” c. cikkében (77–81) arra hívja fel a figyelmet, hogy a szölkupban az összamojéd **j* általánosan ismert változása mássalhangzó előtti helyzetben (*j* > \emptyset a megelőző magánhangzó pótlónyúlásával kísérve) csak egyike a lehetőségeknek. Számos példát idéz annak a feltevésnek az igazolására, hogy hasonlóan szabályosnak tekinthető a **-jw* > **-lč*, **-jm* > **-lč* és **-jk* > **-lč* változás.

Janurik Tamás a „Volt-e déli szamojéd (PSS) alapnyelv?” c. cikkének (145–162) első felében javaslatot tesz a déli szamojéd nyelvek nyelvek korábbi felosztásától eltérő új osztályozásra. Az általa újonnan a déli ágba sorolt nyelvek 152 szavát vizsgálva arra a következtetésre jut, hogy aligha lehet a Janhunén által rekonstruált közszamojéd etimológiáktól eltérő közös déli szamojéd alapalakokat kimutatni, viszont a déli ágban 28 olyan tendenciaszerű hangváltozás fedezhető fel, amelyek az egyes déli szamojéd nyelvek szókezdő mássalhangzóit érintik. A cikk második felében a szerző táblázatokban közli az általa vizsgált 152 szóban megjelenő mássalhangzó-változásokat.

Tapani Salminen a „Traces of Proto-Samoyed vowel contrasts in Nenets” c. cikkében (339–358) Janhunén szamojéd etimológiai szótárából (Samojedischer Wortschatz. Gemeinsamojedische Etymologien. Castrenianumin toimitteita 17. Helsinki. 1977) kiindulva vizsgálja a 10 összamojéd teljes képzésű magánhangzó és az egyetlen redukált megfeleléseit a nyenyecben, bevonva és értékelve a témában időközben keletkezett kutatási eredményeket. Munkájának végkövetkeztetése, hogy a nyenyec alapján 13 egységből álló összamojéd magánhangzó-fonéma rendszer lenne alkalmas a továbblépéshez az etimológiai kutatásokban.

Gerson Klumpp kutatásához Castrén kamassz kéziratának utolsó részét használja, melynek adatait eddig a szamojéd nyelvtudomány egyáltalán nem vizsgálta. A „h-Epithese im Kamassischen?” c. cikkében (177–184) egy más forrásból nem ismert jelenségre hívja fel a figyelmet. Az általa felhasznált kézirat adatai arra mutatnak, hogy a kamassz Castrén által felgyűjtött változatában *-h-*-t tartalmazó szótövek jelennek meg jelentős számban, ami azért szembeötlő, mert a kamasszban egyébként ismeretlenek a *-h-*-szótövek. A cikk a variálható és nem variálható *-h-*-tövek etimológiai magyarázatát kísérli megadni.

Lotta Jalava „Tempuksen ilmaiseminen tundranenetsin moduksissa” c. cikkének témája az idő jelölése a tundrai nyenyec igemódokban (131–144). A szerző a todalékokkal kifejezett modalitásokkal foglalkozik, a modalitás analitikus módzataival nem. A cikk a sajátos szamojéd igeidő-rendszerben leíró nyelvészeti keretben részletezi az egyes modusok képzését és jelentését. A szerző főleg az

episztemikus vonatkozásokat vizsgálja, de több modusnak vannak deontikus jelentései is.

Larisa Leisiö a „Tempuksen ja moduksen merkintä nganasaanin nomineissa” c. cikkében (209–218) az idő és a módjelölését vizsgálja a nganaszán névszókön. A cikk konklúziója szerint a névszókhoz járuló jelek különböznek a megfelelő igei toldalékoktól. Ezek a formák összevethetők a deverbális nomenekkel, s ilyenformán az igék és névszók átmeneti kategóriájának tarthatók.

Szeverényi Sándor a „The systems of the deictic day names in the Samoyed languages” (465–479) c. cikkében azokat a napneveket vizsgálja a szamojéd nyelvcsaládban, amelyek deiktikus módon nevezik meg az időviszonyokat (tegnap, ma, holnap, tegnapelőtt, holnapután stb.). Ilyen szamojéd nyelv mindössze a nganaszán, ahol az érintett nevek Janhunen szerint protoszamojéd eredetűek. A cikk vizsgálja a nganaszán belső rendszert, felállítja a deiktikus napnévrendszer tipológiáját, bemutatja a szamojéd nyelvek napnévrendszerét és egybeveti ezeket a sarkkörü nyelvek deiktikus napneveivel.

Wagner-Nagy Beáta „A szelkup adnominális és predikatív birtokos szerkezetekről” írott cikkében (497–506) tipológiai összefoglalót ad a szelkup birtokos szerkezetek grammatikai megformálásáról. Bemutatja a predikatív birtokos szerkezeteket, az alanyesetben álló birtokost, a lokatívusszal kódolt birtokost, a névszói szerkezettel kifejezett birtoklást, a módosítón jelölt birtokos viszonyt és a fejen jelölt birtokviszonyt.

Florian Siegl a „Yes/no questions and the interrogative mood in Forest Enets” c. cikkében (399–408) az erdei enyec kérdő mondatok speciális típusát vizsgálja, mely korábban nem volt jelen a hagyományos nyelvleírásban. A cikk e speciális kérdő mód több oldalú bemutatásának példáját nyújtja.

O. Ě. Dobžanskaja a „Нганасанские обрядовые песни в исполнении наследников шамана (к проблеме имитации шаманского ритуала)” c. cikkében (53–64) áttekinti a nganaszán samanizmus kutatástörténetét. A nganaszán tradicionális sámánrituálé létezésének megszűntével a szerző kutatásai a 80-as évek végétől az ún. imitatív sámánrituálé vizsgálata irányába mozdultak el. Ezeket a rituálékat az utolsó sámánok első generációs leszármazottai adják elő, akik saját gyerekkori élményeik alapján pontosan ismerik az énekeket, a rituális formulákat, a szertartás kellékeit és elemeit, ezért hitelesek, de nem jósolnak és nem varázsolnak. A cikkben két sámánéneket is közöl a szerző kottával együtt, melyeket 2003-ban és 2004-ben jegyzett le terepmunkája során, és elemzi ezek sajátos stílusjegyeit és előadásmódját.

Karina Lukin „Euroopan metsänenetsit. Unohdettujen pienporonhoitajien historiaa” c. cikkében az európai erdei nyenyeczek történetéről ír (219–225), az erdő és a tundra határán élő vadászok és réntartók életmódját, ill. a réntartó nagygazdák és kistenyésztek közötti különbséget mutatja be.

Asko Parpola a „The problem of Samoyed origins in the light of archeology: On the formation and dispersal of East Uralic (Proto-Ogro-Samoyed)” c. cikkében (287–298) azt az általános és egyre gyakrabban felmerülő dilemmát állítja kutatása középpontjába, mely szerint valamely népcsoport történeti leszármazásának nyelvi alapon rekonstruált története nem esik egybe a – gyakran régészeti argumentáción nyugvó – etnikai rekonstrukció eredményével. A vizsgálat konkrét tárgya a szamojéd nyelvek Juha Janhunen által fonológiai alapon történt leszármaztatásának és a proto-szamojéd nyelvterület meghatározásának szembesítése a régészeti kultúrák vallomásaival. A szerző végkövetkeztetése, hogy valamennyi kelet-uráli népesség (amit ő proto-ugro-szamojédnek nevez) etnikailag közös őshazából származik.

A **mongolisztika** szakterületét a kötetben kilenc cikk jeleníti meg, melyek közül három filológiai témájú, öt nyelvészeti és egy történelmi.

Michael Balk „Sieben Strophen des Udānavarga in mongolischer Version” c. cikkében (25–37) beszél azokról a nehézségekről, amelyek az archaikus mongol írással készült szövegekben a grafémák és fonémák megfeleltetését jelentik. Egy mongol buddhista verses szöveg négy versszakának átírásában konkrét példán szemlélteti a mongolisztikában e téren kialakult gyakorlatot.

Oyonqi (Wu Yingzhe) a „Hidav baqhe vuisug uv materiial dagix haduv muvgqulciqhu vuiges inthajilburilav vuvgsiqu ni” c. ojrát írásos cikke – mai mongol átírásban⁸ Kitan baya üsüg-ün materiial daki kedün mongyoljiyu üges-i tayilburilan unsiqu ni – (279–286) a kis kitaj írásos anyag néhány mongolos szavának magyarázatáról és olvasatáról szól.

Ondřej Srba „Лувсандондовын зохиосон ерөөл ба морины цолин шинээр олдсон гар бичмэлийн судалгаа” c. cikkében (433–444) a Luvsandongov által írt áldás és lódicserő ének újonnan megtalált kéziratát mutatja be.

Volker Rybatzki „From animal to name, remarks on the semantics of Middle Mongolian personal names” címmel a közép-mongol személynevek kutatástörténetéről és szemantikai elemzéséről közöl cikket (333–338). A saját maga által gyűjtött történeti személynév-korpusz alapján négy fő szemantikai csoportot hoz létre: 1) a név a megnevezett fizikai vagy pszichikai tulajdonságait jelenti – nomen est omen; 2) állatnévi eredetű személynevek; 3) totemisztikus nevek; 4) sorsdöntő nevek.

Marek Stachowski a „Written Mongolian *čamča* 'shirt' and its etymological counterparts in Europe” c. művében (445–451) a kezdetben Ramstedt és Olschi által vizsgált, 'ing' jelentésű **samča* szó történetével foglalkozik. A szó Ramstedt szerint egy ősnyelvi alak, tőalakban csak a koreaiban létezik, de onnan tovább-

⁸ Megköszönöm Kempf Bélának a mongol nyelvű cikkek címének lefordítását és az ojrát írású mű mai mongol átíratát.

terjedt a mongolba és a mandzsuba. A szerző rámutat, hogy e szóval esetlegesen összefüggő különböző alakváltozatok a kínaiban, a szibériai török nyelvekben, a csagatájban, az uigurban a perzsában és az oroszban is előfordulnak, sőt felvetődött a német *Hemd* és francia *chemise* szavakkal való etimológiai összefüggése is. Az elemzés végkövetkeztetése, hogy valószínűbb, hogy a felsorolt szavak több homoním alak vegyüléséből származnak, semmint hogy egy közös etimorra mennének vissza.

Elena Skribnik és Olga Seesing „Kalmükische analytische Verbalkonstruktionen mit dem Perfektpartizip: Evidentialis und Mirativ” c. cikkében (409–424) a mai kalmük befejezett melléknévi igenevet tartalmazó összetett igei szerkezeteket vizsgálja az evidencialitás és mirativitás szempontjából.

Keith W. Slater a „Reanalyzing for objectivity: the origin of the Mangghuer objective suffix *-ng*” (425–432) c. cikkében egy Északnyugat-Kínában beszélt, a sirongol csoportba tartozó archaikus mongol nyelvjárás tárgyragjának az eredetét veszi új vizsgálat alá kontaktológiai szempontok bevonásával.

Jan-Olof Svantesson és Anastasia Karlsson „Preaspiration in Modern and Old Mongolian” (453–464) c. cikkükben saját terepmunkájukon Ulanbatorban felvett halha hanganyagok alapján tárják fel a preaspiráció különböző típusait és fonetikai helyzeteket zárhangok és affrikáták viszonylatában. A kapott eredményeket alkalmasnak találják az ómongol korig visszavezetni, minthogy ezek segítségével történetileg lényegesen könnyebbé válna számos mongol nyelv fonológiai folyamatainak magyarázata.

Ha Mingzong „Identiteta mongghulského rodu Ha v průběhu historických migrací” (83–90) c. cikkében a Kínában élő eredetileg monuor eredetű Ha nemzetség önazonosságának kérdését vizsgálja történeti aspektusban. Ismerteti a történeti forrásokat, a Ha nemzetség szétvált részeinek saját szájhagyományon alapuló azonosságtudatát, a szétvált részek közös történeti legendáját, a szétvált részek történeti migrációit és a nemzetség mai helyzetét.

A **tunguzológia** területéről egy cikk jelent meg a kötetben. José Andrés Alonso de la Fuente az „Old-New Tungusic Sources: Nanay Materials in a 19th Century Russian Phrase Book” c. cikkében (1–8) részletesen bemutatja az Al'bert Starčevskij által 1893-ban publikált, műfaját tekintve leginkább az útikalauz kategóriájába tartozó kiadványt, mely eredetileg a Szibériában vasutat építő oroszok számára készült, és a nanaj, evenki és ulcsa népre vonatkozóan tartalmaz információkat. A könyv ezen kívül szójegyzékeket is magában foglal, melyek egyike nanaj nyelvű. A szerző megvizsgálja a jegyzék szóanyagának átírását, és arra a következtetésre jut, hogy az anyag Brylkin és Maak korábbi nanaj szójegyzékének keveréke, melyek azonban nem képezték korábban filológiai vizsgálat tárgyát, épp ezért önmagukban is érdeklődésre tarthatnak számot.

A **kaukazológiát** Johanna Nichols „The history of an attractor state: Adventitious *m* in Nakh-Dagestani pronominals” (261–278) cikke jeleníti meg. A cikket Janhunén 1981-es, 1982-es és későbbi publikációi inspirálták, melyben Janhunén az ősnyelvek közötti hosszan tartó kapcsolatok nyomait kimutathatónak véli, más kapcsolatokkal szemben viszont ellenérveket fejt ki. A szerző éppen ezért időszerűnek tartja az eurázsiai névmási rendszerek áttekintését, minthogy ez a szófaj őrzi a legtöbb archaikus jegyet, és így a legalkalmasabb a rokonsági viszonyok szemléltetésére. Vizsgálata tárgya a Keleti-Kaukázus mentén található nakh dagesztáni nyelvcsalád névmásrendszerének közös **m* eleme, amely megjelenése a szerző feltételezése szerint világos szociolingvisztikai hasonlóságokat mutat a steppei helyzettel, valamint általános tipológiai hasonlóságokat Észak-Eurázsia nyelveivel.

Paleoszibériai nyelvészet: Ekaterina Gruzdeva az „On syntactic definition of finiteness: Evidence from Nivkh” (65–75) c. cikkében a Szahalin-szigeten több nyelvjárás által használt, kihálófélben lévő nyelv ige- és igenévrendszerét vizsgálja, ill. szintaktikai alapon és definiálja a finiteness kategóriáját.

A **kelet-ázsiai nyelvek** kutatásterületét három tanulmány reprezentálja.

John Tang a kínai kultúra egyik domináns elemének (*shòu, wànsuì* 'hosszú élet') továbbterjedését vizsgálja a kínáival szomszédos altaji népek nyelvébe. Az „On the Terms Concerning Longevity in Khitan and Jurchen Languages” (481–488) c. cikke a kínai kifejezésnek megfelelő vagy azzal szinonim lexémákat tárja fel, és elemzi az időközben kihalt kitan és jürčen nyelvek saját írásbeliségének emlékeiben.

Riikka Länsisalmi „Pääministerit toimijoina: 1. persoonan henkilö-tekijät japanikielisessä poliittisessa diskurssissa c. cikkében öt miniszterelnök szóbeli megnyilatkozásait vizsgálja a diskurzusanalízis módszertanával (185–198).

Teemu Naarajärvi „War on Terror with Chinese Characteristics?” c. cikke (251–259) Kína Nyugat-Hszincsiang Ujgur Autonóm Körzetében megnyilvánuló ujgur szeparatizmus jellegét mutatja be a kínai hivatalos média szemszögéből, nemzetközi politikai kontextusban.

Nyelvi kapcsolatok

Jaako Häkkinen az „Early contacts between Uralic and Yukaghir” (91–101) c. cikkében csatlakozik Rédei Károlynak és Juha Janhunennak a korai uráli-jukagir nyelvi kapcsolatokról közölt kutatásaihoz, és e kapcsolatok időben és térben való elhelyezésének részletkérdéseit taglalja.

Erika Sandman cikke két, Kínában beszélt kisebbségi nyelv (bonan és wutun mandarin) néhány morfoszintaktikai sajátosságát hasonlítja össze „Bonan Grammatical Features in Wutun Mandarin” (375–387) c. cikkében. Mindkét nyelvet

Kína Kanszu-Csinghaj tartományában beszélnek, és mindkettő az Amdo nyelvi area részét képezi, de mára e nyelvek nincsenek egymással szoros kapcsolatban. A cikk konklúziója, hogy a két nyelvben vizsgált sajátosságok nem a kínai mandarin nyelv vagy az Amdo area jellegzetességeivel esnek egybe, hanem a botan és a mongol nyelvek közös vonásaival, melyek a korábbi intenzívebb kapcsolatok idején továbbterjedtek a wutun mandarinba.

Róna-Tas András „A Mongolian word in Hungarian: *bóda* [bōda] 'handle of different arms'” (329–331) c. cikkében megállapítja, hogy a magyar nyelvben közvetlen átvételű mongol jövevényszavak nincsenek, viszont kimutatható az általa idézett *bóda*, amely nyelvjárási használatú a magyarban. A *bóda* szó kardmarkolatot, ill. általában markolatot, fogantyút jelent, a magyarban közvetlenül kun jövevényszó, a kunba – más török nyelvekhez hasonlóan – a mongolból került. A cikk bemutatja a szó mongol morfológiai struktúráját és elterjedését mind a török, mind a mongol nyelvekben.

Marzanna Pomorska a „Notes on Persian loan words in the Chulym Turkic dialects” (299–308) c. cikkében folytatja a Marek Stchowski által elkezdett, a csulimi török nyelvjárások perzsa jövevényszavait vizsgáló kutatást. A cikkben 18 etimológiát közöl, valamint a „Speciális esetek” listáján további négyet.

A. E. Anikin „Лексические иллюстрации к русской колонизации Сибири” (9–16) c. cikkében áttekinti azokat a szavakat, amelyek különböző szibériai nyelvekből kerültek az oroszba Szibéria orosz kolonizációja során. A szerző megállapítása szerint e szóállomány olyan jelentős az orosz szókészletben, hogy forrásként használható Szibéria orosz megszállása előtti nyelvi viszonyainak a rekonstrukciójához.

В. И. Рассадин, „Возможна ли тюркская этимология этнонима «ойрад», имен «Джангар», «Чингис» и «Гесер»?” (319–327) c. cikkében az Ázsiában általánosan használt ojrád népnév és a *jangar*, *Čingis* és *Geser* személynevek eredetével foglalkozik. Áttekinti a kutatástörténetet és felveti e nevek török származtatásának lehetőségét.

Johan Schalin dolgozata („Namnet Kymmene”, 389–398) névtani témájú, a finnországi svéd helynévnek a finn *Kymi* folyónévvel való összefüggéseit taglalja.

Agyagási Klára